

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Серебро Михайло Володимирович

*кандидат юридичних наук, доцент, докторант
Ужгородський національний університет
м. Ужгород, Україна*

Адміністративно-правове регулювання використання та розвитку інформаційних технологій здійснюється у відповідності до Конституції та законів України. Враховуючи специфіку процесів цифровізації та швидкий розвиток інформаційного суспільства на рівні законів неможливо врегулювати всі аспекти суспільних відносин у даній сфері правового регулювання. Більше того, часто зміни у даних суспільних відносинах потребують оперативного реагування, яке здійснюється за допомогою підзаконних (відомчих) нормативно-правових актів.

Так, правовою основою цифровізації в Україні та приведення національного законодавства у даній сфері суспільних відносин у відповідність до права Європейського Союзу є закони України «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про обов'язковий примірник документів», «Про електронні документи та електронний документообіг» [1], «Про електронні комунікації» [2], «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [3], «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [4], «Про Національну програму інформатизації» [5], «Про цифровий контент та цифрові послуги» [6], «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027)» [7].

Серед підзаконних нормативно-правових актів, якими врегульовано питання використання та розвитку інформаційних технологій в Україні, слід відзначити наступні: «Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56 [8]; «Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. [9]; «Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів

України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р [10], «Концепція розвитку цифрових компетентностей», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р [11], «Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. [12] та інші.

Таким чином, на рівні підзаконних нормативно-правових актів суб'єктом нормотворчості у сфері використання та розвитку інформаційних технологій є Кабінет Міністрів України.

Особливої актуальності оперативна нормотворча діяльність Уряду України набуває в умовах воєнного стану. Як приклад – постанова Кабінету Міністрів України від 04 лютого 2023 р. № 139 «Деякі питання підвищення рівня цифровізації сил безпеки та сил оборони України у період воєнного стану» [13], що стосується використання комплексу спеціалізованого програмного забезпечення «Інтеграційна платформа «Дельта» Збройних Сил України».

Деталізоване правове регулювання суспільних відносин у сфері використання та розвитку інформаційних технологій здійснює Міністерство цифрової трансформації України, Положення про яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 [14].

Так, у відповідності до вказаного Положення Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, електронних комунікацій та радіочастотного спектра, розвитку інфраструктури ширококутового доступу до Інтернету, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг; у сфері розвитку ІТ-індустрії; у сфері розвитку та функціонування правового режиму Дія Сіті; у сфері хмарних послуг [14].

У відповідності до п. 8 Положення про Міністерство цифрової трансформації України, Мінцифри в межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, постанов Верховної Ради України та актів Президента України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів

Кабінету Міністрів України видає накази, організовує та контролює їх виконання. Накази Мінцифри, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Нормативно-правові акти Мінцифри підлягають державній реєстрації в установленому законодавством порядку. Накази Мінцифри, видані в межах повноважень, передбачених законом, є обов'язковими для виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та громадянами [14].

Враховуючи те, що Мінцифри у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також з підприємствами, установами та організаціями, особливе значення для ефективного адміністративно-правового регулювання використання та розвитку інформаційних технологій має також спільна нормотворча діяльність Мінцифри та інших органів публічної адміністрації.

Важливим етапом нормотворчості Мінцифри є проведення правової експертизи проектів наказів, які мають міжвідомчий характер або стосуються прав і свобод людини, включаючи експертизу на відповідність праву ЄС.

Підсумовуючи слід зазначити, що на даний час детального адміністративно-правового врегулювання потребує діяльність соціальних мереж та месенджерів, частина з яких має зашифровані канали передачі повідомлень та може використовуватися з протиправною метою, що в свою чергу становить небезпеку для прав і свобод громадян, а також національної безпеки України.

Необхідність вирішення проблемних питань адміністративно-правового врегулювання використання та розвитку інформаційних технологій в Україні обумовлює перспективність подальшого дослідження даної теми.

Література:

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. Дата оновлення: 31.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

2. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 р. № 1089-IX. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

3. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2155-VIII. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

4. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15 липня 2021 р. № 1667-IX. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

5. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2807-IX. Дата оновлення: 01.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#n191> (дата звернення: 01.06.2024).

6. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10 серпня 2023 р. № 3321-IX. Дата оновлення: 02.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

7. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027): Закон України від 23 лютого 2023 р. № 2926-IX. Дата оновлення: 01.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2926-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

8. Деякі питання цифрового розвитку: постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56. Дата оновлення: 30.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

9. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. Дата оновлення: 11.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

10. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020

р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

11. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. Дата оновлення: 03.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

12. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. Дата оновлення: 29.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

13. Деякі питання підвищення рівня цифровізації сил безпеки та сил оборони України у період воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 04 лютого 2023 р. № 139. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/deiaki-pytannia-pidvyshchennia-rivnia-tsyfrovizatsii-s-a139> (дата звернення: 02.07.2024).

14. Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. Дата оновлення: 01.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-п#Text> (дата звернення: 05.06.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-59>

РОЛЬ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ ЯК ВИДУ ПРАВОВОГО АКТУ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сидоренко Ольга Олександрівна

кандидат юридичних наук, доцент,

асистент кафедри теорії та історії права,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Судовий прецедент є важливим елементом правової системи багатьох країн світу. В Україні роль судової практики є дискусійною через змішану правову систему, що поєднує елементи континентального і англосаксонського права. Європейська інтеграція України сприяє посиленню значення судових рішень, особливо рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Зокрема, як зазначає з цього приводу М. Шумило, в умовах тектонічних змін правових систем світу загалом, конвергенції романо-германської та англо-саксонської